

Alberto Cavalcanti: „Teatrul brazilian... în criză de repertoriu și actori”

Teama de a fi inoportun, solicitându-i cunoscătorului cineast Alberto Cavalcanti câteva date asupra teatrului brazilian contemporan, resimțită înaintea întrevederii cu regizorul brazilian, mi-a fost risipită în primele clipe ale discuției noastre.

— Mă bucur, mi-a spus Alberto Cavalcanti, că am prilejul să cunosc revista „Teatrul”. Cinematograful, oricât de scump inimii mele, n-a putut și nu va putea stinge dragostea mea pentru teatru. Scena, culisele, luminile rampei, iată cadrul în care a apărut pentru prima oară regizorul Cavalcanti. De teatru mă leagă amintiri dragi, succese și inerentele melancolii ale insucceselor, de care nu scapă aproape nici un creator... Îmi amintesc cu plăcere de *Juliette ou la Clef des Songes* a lui Neveux, pe care am montat-o în 1930 la Théâtre de l’Avenue... Piesa lui

Neveux a marcat un mare succes în special datorită admirabilei interpretări a celebrei Falconetti. Desigur, de teatrul francez mă leagă și alte amintiri, aidoma de plăcute...

— *Se pare că activitatea dv. — mă refer la cea teatrală — s-a desfășurat cu precădere pe scena franceză.*

— Nu numai pe scena franceză. Activitatea mea de ieri ca și cea de astăzi, pe scenă sau platou de filmare, se desfășoară, datorită unor condiții obiective, indeobște, în afara granițelor patriei mele. Teatrul brazilian, în special, cunoaște astăzi o stagnare cu atât mai dureroasă cu cât, în secolul al XIX și în primul deceniu al veacului al XX-lea, el a înregistrat un avânt deosebit de promițător. Deși puternic influențat de cultura teatrală portugheză, și într-o măsură mai mică de teatrul francez, al cărui soli poposeau ades pe pământul brazilian, mișcarea noastră teatrală s-a manifestat, de la primele începuturi, în forme și cu un conținut specific național. Astfel, spectacolul de revistă, una din formele spectacologice tradiționale ale teatrului brazilian, inspirată de sărbătoarea populară a carnavalului, oferea pe fundalul unei autentice muzici de carnaval, o suită de imagini satirice ale realității. Se înțelege, paralel cu teatrul de revistă, pe atunci străin de vulgaritățile și

obscentitățile ce-i determină astăzi greutatea specifică în Occident și chiar în Brazilia, s-a dezvoltat și un teatru de dramă. Avântul mișcării teatrale a generat un avânt al dramaturgiei naționale. Dramaturgi ca Antonio José, Martinos Pena, Artur Azevedo sau Franța Junior — a cărui operă a reflectat problemele politice și sociale arzătoare de la sfârșitul celui de al XIX-lea veac — și-au câștigat o merită consacrară.

După primul război mondial, odată cu larga dezvoltare a cinematografului, teatrului i s-a acordat din ce în ce mai puțină importanță și astfel el a rămas astăzi mult în urma celorlalte arte. Nu trebuie să trageți greșita concluzie că cinematografia braziliană cunoaște în schimb o perioadă de înflorire maximă. O asemenea concluzie ar fi fundamental greșită, cinematograful brazilian trece printr-o criză similară cu aceea pe care o încearcă teatrul nostru. Referindu-mă la dezvoltarea cinematografului în detrimentul teatrului, am în vedere tot mai accentuată pătrundere a produselor industriei cinematografice americane în țara noastră. Cinematograful n-ar fi stinjenit dezvoltarea teatrului, dacă americanii n-ar fi achiziționat dreptat toate sălile de teatru pentru a le transforma în cinematografe. De altă parte, guvernul brazilian acordă mult prea puțină atenție teatrului, care se zbate din răsuperi pentru a se menține, cit de cit, pe linia de plutire. Este știut că țările coloniale, ca și țările cu structură capitalistă, cunosc o mai accentuată dezvoltare a artelor individuale, pictură, sculptură, muzică, în timp ce țările cu o organizare socială superioară sprijină în aceeași măsură și așa-zisele arte individuale și dezvoltarea celor colective.

În Brazilia funcționează două teatre permanente importante: „Teatro brasileiro de comedias“ și cel al „Mariei del Costa“, ceea ce veți recunoaște e mult prea puțin. Dacă în pofida acestor grele condiții, tradițiile noastre teatrale mai sînt totuși cultivate, aceasta se datorește fără îndoială unor entuziaști animatori, ca Maria del Costa, Procopio Ferreira, Bibi Ferreira și alți câțiva care animați de o nestrămutată încredere în viitorul teatrului nostru, îl slujesc astăzi cu abnegație. Gîtuiți totdeauna de mari nevoi materiale, ei organizează trupe teatrale, întreprind turnee, închiriază săli pentru cicluri limitate de spectacole, într-un cuvînt, se zbat pentru a îndestula măcar în parte interesul și dragostea poporului nostru pentru arta teatrală. Dar pe lângă neloiala concurență a industriei cinematografice americane ce o au de întimpinat, aceste formații sînt ades nevoite să lupte și împotriva concurenței radioului și televiziunii. Oferind salarii mult mai mari decît cele plătite de aceste formații, radioul și televiziunea mobilizează majoritatea cadrelor actoricești. Radioul brazilian transmite zilnic o emisiune de teatru de 20 de minute. În cadrul ei sînt prezentate fragmentar, în foileton, diverse opere dramatice. O asemenea emisiune, care se încheie zilnic cu formula „va urma“, solicită importante forțe actoricești, iar actorii nu prețetă să accepte avantajosele angajamente ce li se oferă. Gîndiți-vă, nici un teatru nu poate garanta un angajament atît de lung.

Era inevitabil ca această criză a teatrului să genereze și una a dramaturgiei. Se scriu foarte puține piese originale, scriitorii cantonînd mai mult în domeniul traducerilor și adaptărilor.

— *Vorbeați de dragostea poporului brazilian pentru arta scenică. Oare acest interes, în parte împlinit de formațiile profesioniste, nu a stimulat nașterea unei mișcări de amatori?*

— Chiar o intensă activitate a teatrului de amatori. Multe din formațiile teatrale neprofesioniste intrunînd laolaltă funcționari, medici, profesori, se bucură de o apreciere unanimă. Astfel e cazul formației „Teatro des Amadores de Pernambuco“, din localitatea Recife, sau al ansamblului „Los Comediantes“ din Rio de Janeiro. De asemenea, se bucură de o largă răspîndire formațiile de amatori

ale naționalităților conlocuitoare din Brazilia : ansambluri franceze, engleze, germane, ce prezintă spectacole în limba națională. Nu mai puțin meritorie este și activitatea teatrelor studențești, astăzi cu deosebire răspândite datorită lui Pasquale Carlos Magnos, unul dintre cei mai activi animatori ai teatrului brazilian contemporan. Cred însă că toată această largă rețea a formațiilor de amatori, deși meritorie și binevenită, nu poate suplini lipsa unei activități teatrale profesionale. În cadrul acestor formații activează oameni cu profesii bine stabilite, ce-și dobîndesc pregătirea scenică numai în cadrul ansamblurilor respective. După doi-trei ani de activitate artistică, ei părăsesc formațiile pentru a se consacra în exclusivitate profesiei de bază. În locul lor se recrutează elemente noi, nepregătite, nevoite să pornească de la abecedar în problemele teatrului. Astfel, formațiile de amatori devin o școală de teatru ai cărei absolvenți nu ajung însă din păcate să mărească rindurile actorilor profesioniști. Experiența dobîndită se pierde, iar teatrul brazilian continuă să se zbată într-o criză de repertoriu (formațiile se adresează repertoriului existent) și de actori.

— Care sînt după părerea dv. căile pentru depășirea actualului impas al teatrului ?

— O preocupare mai atentă și intensă din partea celor chemați să răspundă de destinele poporului brazilian, pentru arta noastră națională : teatru, cinematograf, radio etc.

Brazilia are bogate tradiții teatrale, animatori devotați, actori talentați, suficiente elemente în stare să asigure un grabnic reviriment al mișcării noastre teatrale... desigur, atunci cînd guvernul brazilian va socoti și el că a sosit în sfîrșit momentul să se preocupe de această problemă.

V, D.